

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ

μια ιστορία ιών και εμπορικού πολέμου
από το 2016 μέχρι σήμερα

Season 1, Episode 2: Εμπορικός πόλεμος δεν είναι μόνο η αύξηση των εξαγωγών

Τι φρίκη, ε; Στο αμέσως προηγούμενο επεισόδιο, ξεκινήσαμε να μιλάμε για τα γεγονότα που συγκλονίζουν τον πλανήτη. Κι από κάποια παραξενιά της σκέψης που μόνο σε αυτόνομους απαντάται, αντί να εστιάσουμε στον ιό και τους επιδημιολόγους, εμείς εστιάσαμε στον χάλυβα και τους οικονομολόγους!

Οι ρίζες του συγκεκριμένου mindset, που έχουν τη σημασία τους, βρίσκονται στην περίοδο 2010-2015, εποχή επική και ξεχασμένη, πλην όμως σχετικότερη με τη δική μας. Ας αναφέρουμε, για παράδειγμα, μία σημαντική και μέχρι στιγμής εντελώς ανεπαίσθητη σχέση: το προηγούμενο ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης στην Ελλάδα, επίσης αντιμετωπίστηκε πρώτα και κύρια μέσω της εθνικής προσφυγής σε κάποιο είδος «ειδικού». Μόνο που, πεντεδέκα χρόνια πριν, ο αρμόδιος «ειδικός» ήταν ο «οικονομολόγος». Είναι μάλιστα εξαιτίας εκείνης της εντατικής διαφώτισης που σήμερα, από την όλη υπόθεση, κανένας δεν θυμάται Χριστό.¹

Για να αναφέρουμε και μία από τις δευτερεύουσες επιπτώσεις του όλου πράγματος, οι «οικονομολόγοι» βρέθηκαν έκτοτε στο επίκεντρο των ενδιαφερόντων μας. Τα αποτελέσματα υπήρξαν ιδιαίτερα διαφωτιστικά και θα θέλαμε να τα μοιραστούμε μαζί σας, για την απίθανη περίπτωση που βαριέστε να πάτε να τα βρείτε μόνες σας. Λοιπόν:

α. Μερκαντιλισμός και 16ος Αιώνας

Η ειδικότητα του «οικονομολόγου» είναι η παλιότερη από τις επιστήμες των αφεντικών μας. Όταν οι πρώτοι «οικονομολόγοι» δημοσίευαν τις πραγματείες τους, ο Νεύτωνας και ο Καρτέσιος δεν είχαν ακόμη γεννηθεί. Εκείνες οι πρώτες πραγματείες, ελαφρώς απαλλαγμένες από την περίτεχνη μαθηματική γλώσσα που αναπτύχθηκε κατά τους επόμενους αιώνες, αποδεικνύονται εξαιρετικά διαφωτιστικές αν κανείς κάνει τον κόπο να τις κοιτάξει. Μια από τις αγαπημένες μας εκλάμψεις ανήκει στον Thomas Mun, αξιοσέβαστο μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της «Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών», δηλαδή του οργανισμού που είχε αναλάβει το εμπόριο της Βρετανικής Αυτοκρατορίας με τις αποικίες. Αυτός, το 1609, συνόψισε την κατάσταση του καπιταλιστικού κόσμου της εποχής του με τα εξής λόγια:

Τα συνήθη επομένως μέσα για να αυξήσουμε τον πλούτο και τους θησαυρούς μας είναι μέσω του εξωτερικού εμπορίου, στο οποίο πρέπει πάντοτε να εφαρμόζουμε τον κανόνα: Να πωλούμε κάθε χρόνο στους ξένους περισσότερα, σε αξία, απ' όσα καταναλώνουμε δικά τους.

Η εποχή ήταν εποχή καινοτομιών, οπότε μοιραία ήταν και λιγάκι... δυσνόητη. Ας πούμε, ακόμη και κάποιος που απευθυνόταν σε αφεντικά, έπρεπε να αποσαφηνίζει ότι όταν λέμε «περισσότερα» εννοούμε περισσότερα σε αξία, όχι σε κιλά ρε μπούφοι. Αλλά, παρά την κακή κατάσταση του general intellect των αφεντικών, υπάρχουν και σημαντικές ιδέες εδώ, με βασικότερη το πρώτο πληθυντικό. Οι πρώτοι οικονομολόγοι απευθύνονταν στην εθνική αστική τάξη. Η βασική τους ιδέα ήταν ότι αυτή η τάξη, αντί να γίνεται αντιληπτή ως σκύλοι που δαγκώνουν ο ένας τον άλλο, πρέπει να γίνεται αντιληπτή ως κοινότητα συμφερόντων.

Αναμενόμενα, δεδομένης της φύσης της τάξης των αφεντικών, αυτό το κοινό συμφέρον είχε μια ζοφερή όψη. «Να πουλάμε στους ξένους περισσότερα από όσα μάς πουλάνε αυτοί», είναι, όπως και να το κάνουμε, μια ουτοπία που εξ ορισμού δεν μπορεί να αφορά τους πάντες. Γιατί «οι ξένοι», δηλαδή τα άλλα εθνικά αφεντικά, αναμφίβολα διαθέτουν τους δικούς τους οικονομολόγους, έτοιμους να συμβουλεύσουν ακριβώς το ίδιο πράγμα από την ανάποδη. Ο κόσμος που περιέγραφαν οι πρώτοι οικονομολόγοι ήταν ένα μεγάλο παίγνιο μηδενικού αθροίσματος, όπου ό,τι κερδίζει κάποιος, το έχει χάσει κάποιος άλλος. Και μαζί ήταν ένας κόσμος αιώνιας σύγκρουσης. Ένας κόσμος αδύνατον να ρυθμιστεί με οποιονδήποτε άλλο τρόπο πέρα από τη βία.

Εν ολίγοις, η οικονομική επιστήμη εξαρχής αναδύθηκε ως μέθοδος γλωσσικής απόκρυψης. Γιατί ήταν το 1600: ο καπιταλισμός αναδύοταν «μέσα από το αίμα και τη βρωμιά». Δημιουργούσε το προλεταριάτο με τη βία και μαζί δημιουργούσε το κράτος που θα έλεγχε αυτό το προλεταριάτο. Οι πρώτοι οικονομολόγοι ψηλαφούσαν τις αρχές λειτουργίας του συστήματος κοινωνικής οργάνωσης που στο εξής θα υπηρετούσαν. Και έπειτα από την ματωμένη πρώτη φάση, το βλέμμα τους στρεφόταν στους ομοίους τους. Το συμπέρασμα λεγόταν κομψά: «να τους πουλάμε περισσότερα από όσα μας πουλάνε». Αλλά ήταν όσο ωμό γίνεται: Το συμφέρον κάθε επιμέρους εθνικής αστικής τάξης μπορούσε να εννοηθεί μόνο εις βάρος των άλλων αστικών τάξεων. Και κάθε επιμέρους αστική τάξη δεν είχε άλλο τρόπο να επιδιώξει το συμφέρον της από την προσφυγή στη βία. Κι επειδή η αστική τάξη ήταν «εθνική», η βία της ήταν η βία του κράτους.

Άλλο όμως οι περιγραφές και άλλο η πρακτική τους εφαρμογή. Στους αιώνες που ακολούθησαν τις κομψές διαπιστώσεις του κυρίου Mun, τα νεογέννητα καπιταλιστικά κράτη ανακάλυψαν τις συγκεκριμένες μεθόδους της αναμεταξύ τους μάχης. Η

επιβολή δασμών στα εμπορεύματα των αντιπάλων ήταν η διαδικασία φορολόγησης των εμπορευμάτων προέλευσης εξωτερικού, ώστε να πουλιούνται στο εσωτερικό της χώρας ακριβότερα από τα αντίστοιχα εγχώρια. Η υποτίμηση του νομίσματος σε σχέση με τα νομίσματα των ανταγωνιστών καθιστούσε τα εγχώρια εμπορεύματα φτηνότερα από τα εισαγόμενα. Η επέκταση σε αποικίες άνοιγε νέες αγορές για τα εμπορεύματα εσωτερικού, δημιουργούσε εργατική δύναμη προς εκμετάλλευση και προσέθετε νέες περιοχές από όπου οι ανταγωνιστές αποκλείονταν. Στο φόντο όλων αυτών των ευγενών πρακτικών βρισκόταν η κρατική βία, που επιστρατεύοταν αναλόγως αναγκών και συγκυρίας. Το αποτέλεσμα ήταν ένας διαρκής πόλεμος, με διαλείμματα εμπορικού πολέμου, που εξελίσσεται από τον 17ο αιώνα.

Αυτός είναι ο κόσμος μας –ο καπιταλιστικός κόσμος. Οι οικονομολόγοι είναι οι ειδικοί του κεφαλαίου που ανέλαβαν να διατυπώσουν τις αρχές αυτού του κόσμου, να λειάνουν τις αιχμές του και να ρυθμίσουν τη λειτουργία του, αποκρύπτοντας ταυτόχρονα την ουσία του. Έλεγαν ψέματα και απέκρυπταν, και την ίδια στιγμή, χρησιμοποιούσαν την ίδια ακριβώς γλώσσα, για να ρυθμίσουν και για να επιβάλουν. Ήταν όντως δηλαδή οι άξιοι πρώτοι εκπρόσωποι των καπιταλιστικών επιστημών.

Οι άνθρωποι που κλήθηκαν να μας διαφωτίσουν το 2010 ως «ειδικοί», ήταν άξιοι απόγονοι εκείνων των πρώτων «ειδικών» του κεφαλαίου. Όσο η δουλειά τους εξελισσόταν με τον τρόπο που επέβαλλε η σπουδαία τους επιστημονική παράδοση, δηλαδή ταυτόχρονα στα τομάρια μας και στα μυαλά μας, μάθαμε κι άλλα για την ιστορία του πράγματος.

Αλλά δεν θα τα πούμε ακόμη. Γιατί ακούμε κάτι ενστάσεις. Είναι δηλαδή δυνατόν, όλο κι όλο που χρειάζεται κανείς για να καταλάβει τον κόσμο των αφεντικών να είναι κάποιος «οικονομολόγος» του 1609; Πού είναι τα spreads και τα παράγωγα ομολόγων; Πού είναι τα κόκκινα δάνεια; Πού είναι η ΕΕ ΕΚΤ ΔΝΤ ΠΟΕ ΠΟΥ; Πού είναι ο κύριος Τσιόδρας;

Προς το παρόν δεν θέλουμε να πλατιάσουμε υπενθυμίζοντας επιπλέον δικές μας γνώμες.³ Οπότε θα αρκεστούμε σε δύο σημεία. Πρώτον, θέλουμε να σημειώσουμε ότι δεν είναι «κάποιος οικονομολόγος του 1609» - είναι τρεις γραμμές από κάποιον οικονομολόγο του 1609, που πρώτα τις ξεδιάλεξε ο νεκρός Isak Rubin⁴ και μετά τις ξεδιαλέξαμε εμείς, γιατί απλά βγάδουν μάτι. Δεύτερον, θα θέλαμε να απο-

δείξουμε συντόμως, ότι αυτές οι τρεις γραμμές είναι ιδιαίτερες χρήσιμες για να καταλάβουμε τον κόσμο των αφεντικών· ειδικά σήμερα.

β. Άλλοι ξεπερασμένοι αρχαϊσμοί - η κατάσταση της χώρας το 2019

Ήταν 16 Μαρτίου του 2020 και ο Έλληνας υπουργός οικονομικών, Χρήστος Σταϊκούρας, είχε έτοιμη μια ωραία έκθεση για την «εξέλιξη του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2019». Η «αναπάντεχη έλευση του ιού» είχε αλλάξει λιγάκι τις προτεραιότητες και τη δομή του κειμένου, αλλά, άσφαλα πεταμένο μετά τα «ψύχραιμα αντιεπιδημιακά μέτρα του υπουργείου», το αρχικό θέμα έδινε βροντερό παρών, προφανώς για να μην πάει χαμένη τόση δουλειά.

Που λέτε, η αύξηση του ΑΕΠ της Ελλάδας το 2019 είχε πάει... εεε... πολύ καλά. Δηλαδή είχε πάει καλύτερα «από τις εκτιμήσεις για την μέση επίδοση των χωρών της ευρωζώνης», αν βέβαια κοιτάζαμε να μετρήσουμε μόνο το δεύτερο εξάμηνο. Δηλαδή, εν πάση περιπτώσει, είχε πάει καλύτερα από ό,τι επί Σύριζα. Δηλαδή, για να λέμε και την αλήθεια, η αύξηση του ΑΕΠ είχε πάει χειρότερα στο δεύτερο εξάμηνο του 2019 από ό,τι στο πρώτο εξάμηνο του 2019, αλλά αυτό συνέβαινε μόνο εξαιτίας «της μείωσης των αποθεμάτων». Επειδή όμως «δεν υπάρχει ακριβής μεθοδολογία για την εκτίμηση των αποθεμάτων»⁵, ο Υπουργός Οικονομικών τελικά μάς καθισχύαζε με τα λόγια: «διαρθρωτικά, οι προσδιοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης εμφανίζουν θετικότερη πορεία απ' ό,τι αντανακλάται στον ρυθμό αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ, σηματοδοτώντας σταθερή προοπτική». Καλά το καταλάβατε· η τελευταία πρόταση όντως σημαίνει «μπορεί να φαίνεται ότι πάμε κάπως σκατά, στην πραγματικότητα όμως -θα δείτε ρε- πάμε... έτσι κι έτσι».

Επειδή, όπως σας ξαναείπαμε στην προηγούμενη ενότητα, όλο αυτό το λεκτικό παπατζιλίκι έχει προκύψει από επιστημονική εμπειρία τεσσάρων αιώνων, συνεπώς τείνει να είναι κάπως δυσνόητο, κρατήσαμε για το τέλος την πιο κατανοητή φράση του Υπουργού των Οικονομικών μας:

Το εξωτερικό ισοζύγιο παραμένει θετικό και αυτό διότι, ενώ οι εξαγωγές μειώνονται, την ίδια στιγμή οι εισαγωγές μειώνονται περισσότερο.⁶

Ε ναι λοιπόν. Τέσσερις αιώνες μετά την αρχική του διατύπωση, το ερώτημα του αρχαίου οικονομολόγου κυρίου Μυν, προβάλλει αδυσώπητο εντός εσούτης της σύγχρονης οικονομικής εκθέσεως: *Τελικά, πουλήσαμε περισσότερα από όσα μας πούλησαν; Ο Έλληνας Υπουργός των Οικονομικών, αφού ονομάσει το ζήτημα «εξωτερικό ισοζύγιο», προφανώς με στόχο να μην καταλαβαίνουμε, απαντά με τρόπο διαφωτιστικό: το 2019 οι άτιμοι ξένοι μάς απαγόρευσαν να τους πουλήσουμε περισσότερα. Αλλά κι εμείς, για να μάθουν να φέρονται, τους πληρώσαμε με το ίδιο νόμισμα -και ακόμη πιο επιτυχημένα.*

Αυτή η απάντηση εξηγεί και τους υπόλοιπους ακαταλαβίστικους χρησμούς του κυρίου Σταϊκούρα περί ΑΕΠ. Ορίστε: κατά τη διάρκεια του όμορφου 2019, οι Έλληνες οικονομολόγοι μάς τάζαν «έξοδο από τα μνημόνια» και εποχές ανάπτυξης. Την ίδια στιγμή, τα υπόλοιπα κράτη, όπου θα γίνονταν οι ελ-

ληνικές εξαγωγές, είχαν επιδοθεί σε κούρσα προστατευτισμού, με συνολικό αποτέλεσμα τη μείωση των ελληνικών εξαγωγών. Το ελληνικό κράτος απάντησε με τον δικό του προστατευτισμό, δηλαδή μειώνοντας τις εισαγωγές ακόμη περισσότερο από ό,τι είχαν μειωθεί οι εξαγωγές.

Τώρα τα ιερογλυφικά του κυρίου Σταϊκούρα εξηγούνται εύκολα. 2019: Λιγότερες εξαγωγές και σε απάντηση ακόμη λιγότερες εισαγωγές. Δηλαδή λιγότερη κερδοφορία για τα αφεντικά που εξάγουν - ακόμη λιγότερη κερδοφορία για τα αφεντικά που εισάγουν. Δηλαδή σκατά ΑΕΠ.

Ακόμη πιο ενδιαφέρον όμως είναι το ερώτημα: «πώς ακριβώς ένα κράτος μειώνει τις εισαγωγές»; Αυτό το ερώτημα μας φέρνει αντιμέτωπους με το εμπειρικό αντιληπτό αποτέλεσμα της διαδικασίας. Δηλαδή: καθώς ο προστατευτισμός εξελισσόταν, διεθνώς και εγχωρίως, η εργατική τάξη ανακάλυπτε ότι, για κάποιο λόγο, φέτος ο μισθός δεν έφτανε για να αγοράσει τόσα εισαγόμενα όσα πέρυσι, και ακόμη χειρότερα, ότι η «κατανάλωση»... κάπως σαν να μην ενθαρρυνόταν τόσο όσο παλιά. Αυτό γιατί τα «εισαγόμενα», ειδικά για την Ελλάδα, δεν είναι αστέιο πράγμα. Εδώ περιλαμβάνονται τα αυτοκίνητα, ο καφές, οι υπολογιστές, ο καπνός, τα ποτά, ποικιλία τροφίμων, και το πετρέλαιο που είναι πατήρ πάντων, δηλαδή περίπου όλα τα απαραίτητα για την επιβίωση της εργατικής τάξης. Επίσης περιλαμβάνονται τα όπλα και οι μηχανές της παραγωγής (π.χ. οι μοτοσυκλέτες των μπάτσων), η εισαγωγή των οπιοίων δεν μειώνεται αλλά αυξάνεται, οπότε καταλαβαίνετε τι γίνεται με τα υπόλοιπα.

Ο κύριος Σταϊκούρας περιγράφει το κρατικά επιβεβλημένο πάγωμα των «μη πολεμικών» εισαγωγών κατά τη διάρκεια του 2019, ως κάποιου είδους επιτυχία. Ταυτόχρονα μας δίνει την ευκαιρία να θυμηθούμε τη δική μας σκοπιά. Δηλαδή την κοινωνική εμπειρία αυτού του παγώματος και τις ακολουθούμενες μεθόδους. 2019: η κίνηση στους δρόμους έβαινε μειούμενη (γιατί μείωση εμπορίου ίσον πολύ λιγότερα φορτηγά). Τα μπαρ, οι καφετέριες και οι ταβέρνες είχαν φάει «απαγόρευση του καπνίσματος», συνεπώς πολύ λιγότερα ποτά καιτσιγάρα για πολύ λιγότερους πελάτες. Οι μπάτσοι παραδοκούςαν και πολλαπλασίαζαν τις μορφές τους, από την «εμφανή αστυνόμευση» μέχρι τα πάσης φύσεως πρόστιμα - συνεπώς λιγότερη «ελευθερία», λιγότερες μετακινήσεις, λιγότερη «κατανάλωση». Η πλέον ξενέρωτη εορταστική περίοδος που θυμόμαστε ever, ήταν τόσο ξενέρωτη γιατί το «πάγωμα των εισαγωγών» γίνεται ιδιαίτερος αισθητός στους χώρους διασκέδασης και κατανάλωσης.

Και μιας και λέμε για τέτοιους χώρους, στο τέλος της διαδικασίας, τον Ιανουάριο του 2020, μπορούσε κανείς να πάει Σάββατο βράδυ στα Εξάρχεια με αυτοκίνητο μέσα σε δέκα λεπτά και να βρει πάρκινγκ σε δέκα δευτερόλεπτα, μετανιώνοντας αυτοστιγμεί που είχε βρεθεί σ' εκείνο το παράξενο, απόκοσμο, σκοτεινό τοπίο, που αναμφίβολα πουλούσε πλέον πολύ λιγότερα εισαγόμενα ναρκωτικά και πολύ λιγότερες μπύρες. Τα Εξάρχεια είχαν κατεβάσει ρολά, όχι μόνο ως «κινηματική διαδικασία», αλλά και ως οικονομική δραστηριότητα. Για να παταχθεί η ανομία, έλεγαν. Για να αποφευχθεί η επερχόμενη επανάσταση, έλεγαν. Γιατί ο Αλέξης ήταν καλός ενώ ο Κυριάκος είναι κακός, έλεγαν.

Ο κύριος Μυν, ειδικά μετά το 1960, θα το εξη-

γούσε διαφορετικά: αν καταφέρεις να κλείσεις το πιο δραστήριο και ζωντανό κομμάτι της νεολαίας σπίτι του, αν καταφέρεις να εκκενώσεις τους δημόσιους χώρους, μπορεί να μην αυξήσεις τις εξαγωγές... τουλάχιστον όμως θα μειώσεις τις εισαγωγές!

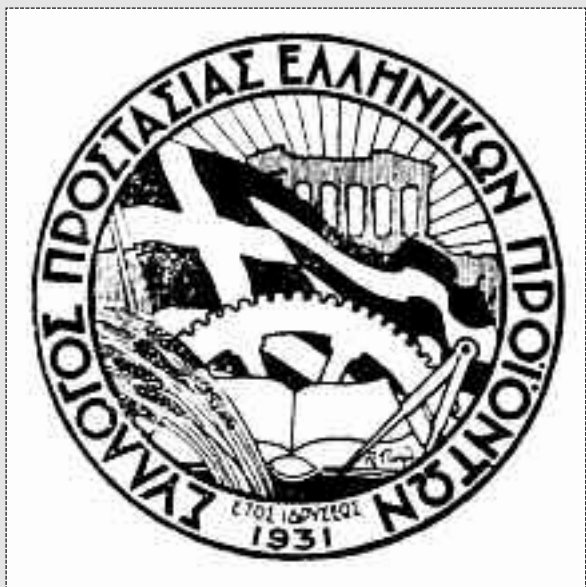
γ. Μοντέρνα πράγματα: το εμπορικό ισοζύγιο και η αστυνομία

Οπότε το αξίωμα του κυρίου Μυν, τέσσερις αιώνες μετά, ισχύει ακόμη, τόσο πολύ που απασχολεί επισταμένους τον Έλληνα Υπουργό των Οικονομικών και εξηγεί τα υπόλοιπα ιερογλυφικά του. Με την ευκαιρία μαθαίνουμε και κάτι παραπάνω για αυτό το αξίωμα. Διέθετε δύο όψεις - η μία όψη ήταν η αύξηση των εξαγωγών, που τονίζεται με κάθε ευκαιρία. Η άλλη όψη όμως, ήταν η μείωση των εισαγωγών, που συνήθως περνάει απαρατήρητη. Ο κύριος Σταϊκούρας μας θυμίζει ότι, σε καιρούς σαν και τους δικούς μας, η δεύτερη όψη του αξιώματος χρησιμοποιείται κατά κόρον. Γιατί εκείνο που βρίσκεται σίγουρα υπό τον έλεγχο του έθνους κράτους μέχρι το πικρό τέλος, δεν είναι οι εξαγωγές. Είναι οι εισαγωγές.

Ότι η αστυνομία, οι κάθε είδους απαγορεύσεις και τελικά κάποια μορφή δικτατορίας συνοδεύουν στενά τη στρατηγική μείωσης των εισαγωγών, επίσης δεν είναι παράξενο. Αφού, όπως είδαμε, οι «αναγκαίες κρατικές εισαγωγές», όπως τα όπλα, συνεχίζονται και αυξάνονται, η «μείωση των εισαγωγών» αφορά εμάς τους υπόλοιπους, κατά βάση δηλαδή την εργατική τάξη -εδώ, λόγω ζωής στα όρια της επιβίωσης και πλήθους, οι στρατηγικές μείωσης των εισαγωγών πίνουν τόπο. Το πράγμα έρχεται εις πέρας με δύο τρόπους α. Μέσω της μείωσης της συνολικής αγοραστικής δυνατότητας και β. Μέσω της αποθάρρυνσης της κατανάλωσης με κάθε διαθέσιμο μέσο.

Η «μείωση της αγοραστικής δυνατότητας» μάς είναι γνωστή -στην προηγούμενη φάση, οι οικονομολόγοι των αφεντικών μάς έμαθαν να τη λέμε «εσωτερική υποτίμηση». Δηλαδή οι μισθοί μειώνονται με νόμο, τα «καταναλωτικά δάνεια» κόβονται με το μαχαίρι και πάει λέγοντας. Το αποτέλεσμα είναι ανάλογο αυτού που επιτυγχάνεται μέσω δασμών και υποτίμησης του νομίσματος. Φυσικά η διαδικασία πρέπει να συνοδεύεται από σκληρή αστυνόμευση του «πληθυσμού», δηλαδή της εργατικής τάξης, που εν τω μεταξύ τρώει μεγάλο πακέτο, γιατί οι μισθοί, όλο και περισσότερο, δεν φτάνουν ούτε για ζήτω. Αυτά είδαμε κατά την προηγούμενη έκρηξη της καπιταλιστικής κρίσης: η μείωση του μισθού έλαβε χώρα επιτυχημένα μέσω κρατικών διαταγμάτων, ξύλου και ριζοσπαστικοποιημένων πασόκων οικονομολόγων. Αυτά γίνονται και τώρα. Μέχρι να βούμε χρόνο να πιάσουμε το θέμα, εντοπίστε τα μόνες σας.

Η «αποθάρρυνση της κατανάλωσης», από την άλλη, είναι επίσης ιδιαίτερος χρήσιμη σε περιπτώσεις όπως η συμμετοχή στην Ε.Ε, όπου οι δασμοί και η υποτίμηση του νομίσματος απαγορεύονται και επιπλέον κανείς δεν θέλει να πει ευθέως στην εργατική τάξη «ήρθε η ώρα να σας σκίσουμε κι άλλο». Οι συγκεκριμένοι τρόποι επίτευξης της «αποθάρρυνσης της κατανάλωσης» αφήνονται στη φαντασία των ειδικών της πειθαρχίας. Αναμενόμενα, τα τελευταία χρόνια είδαμε πολλές καλές τέτοιες ιδέες: τη στενή αστυνόμευση, την τεχνολογική πειθαρχία

Προϊόντα, αλλά τι προϊόντα;

1931. Ο Λουκάς Κανακάρης Ρούφος, βενιζελικός και μετέπειτα μεταξικός, πάντως όμως οικονομολόγος, ιδρύει τον «Σύλλογο Προστασίας των Ελληνικών Προϊόντων». Στην ιδρυτική συνέλευση του συλλόγου, η «προστασία των ελληνικών προϊόντων» στην οποία ήδη επιδιόταν το ελληνικό κράτος, επαινέθηκε ποικιλοτρόπως. Ήδη, για παράδειγμα, η κυβέρνηση είχε παραγγείλει από την ελληνική κλωστοϋφαντουργία «ύφασμα για τις φυλακές».

Ειδικοί οικονομολόγοι σε δράση

Ιούνιος 2011. Φασίστες, φιλόδοξοι πασόκοι και συγγενείς στρατηγών του εμφυλίου, δηλαδή οι ειδικοί οικονομολόγοι, είχαν μόλις... «απαντήσεις για έξοδο από κρίση δόθηκαν!» (δεν αντισταθήκαμε στον πειρασμό να βελτιώσουμε το τότε κυρίαρχο γλωσσικό ιδίωμα). Παρόντες βρισκόνταν διάσημοι κινηματικοί διανοούμενοι που ακόμη και σήμερα αναπολούν τις στιγμές με συγκίνηση του είδους «το δικό μου Γούντστοκ». Την ίδια στιγμή βέβαια, μας προτείνουν να ακούμε καλά και τους νέους ειδικούς, γιατί με τους προηγούμενους προκόψαμε.

Μνήμη που αστράφτει σε μια στιγμή κινδύνου δηλαδή· μόνο που η ρημάδα είναι τόσο δυσάρεστη που, ακόμη κι εμείς, θα προτιμούσαμε να 'χε κάτσει στ' αυγά της.

χηση, την κατάληψη του δημόσιου χώρου από κάθε είδους κρατική φίστα,⁷ τη λερναία ύδρα που έχει για κεφάλια «ηλεκτρονικές πλατφόρμες»,⁸ την «απαγόρευση του καπνίσματος», την απαγόρευση της πλαστικής σακούλας γιατί γούσταρε η Γκρέτα,⁹ την ιδεολογική κυριαρχία του μπάτσου, του ρουφιάνου και του ναζιστή μικροαστού.

Η «αποθάρρυνση της κατανάλωσης» είναι πολύ πιο υπαρξιακά συνδεδεμένη με τις αδιόρατες τεχνολογίες και ιδεολογίες της πειθαρχίας από ό,τι η μείωση των μισθών. Γιατί αυτό που οι οικονομολόγοι ονομάζουν «κατανάλωση», είναι αυτό που εμείς αποκαλούμε «αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης» (οι τρόποι μας να σχετιζόμαστε αναμεταξύ μας, οι ιδέες μας και οι συμπεριφορές μας, δηλαδή οι ζωές μας), εκφρασμένο στη γλώσσα του εμπορεύματος και των φετιχισμών του. Από τη σκοπιά των αφεντικών είναι «περιορισμός της κατανάλωσης». Από τη σκοπιά της εργατικής τάξης όμως, είναι καταπίεση και περιορισμοί έως τα όρια της υλικής, διανοητικής και συναισθηματικής εξαθλίωσης.

Ως συνήθως πρόκειται για παλιές πρακτικές. Είναι για παράδειγμα γεγονός ότι η δικτατορία του Μεταξά συνοδεύθηκε από μπαρούφες περί «τρισχιλιετούς πολιτισμού», αλλά και από μια γενική οικονομική στρατηγική που είναι γνωστή στη σχετική βιβλιογραφία ως «υποκατάσταση των εισαγωγών».¹⁰ Αυτή η στρατηγική «υποκατάστασης των εισαγωγών» ήταν παλιότερη από τη δικτατορία: γεννήθηκε σε δημοκρατικούς καιρούς¹¹ όπου οι εξαγωγές δεν πήγαιναν και τόσο καλά, ταυτόχρονα δηλαδή με την κρίση του 1929 και το «ιδιώνυμο», το οποίο ήταν στην κυριολεξία μια νομοθεσία απαγόρευσης της σκέψης. «Υποκατάσταση των εισαγωγών» σήμαινε ότι η εργατική τάξη θα ζήσει με ό,τι μπορεί να παράξει το εθνικό κεφάλαιο και εν τω μεταξύ θα εισάγουμε όπλα. Το εμπειρικό αντιληπτό αποτέλεσμα ήταν ξύλο, πείνα, εθνική υπερηφάνια, αρχαίοι Έλληνες, παρακολούθηση, πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων, τρέλα, υποκρισία, στολές, ψέματα... και φυσικά ΙΚΑ, για να γουστάρουν οι υποστηρικτές των ηρώων με τις λευκές και πράσινες μπλούζες.¹²

Πολύ ωραία. Αυτές οι διαπιστώσεις θα είναι χρήσιμες στις επόμενες προς δημοσίευση συνέχειες του «Πειράματος». Αναμένετε νεότερα.

1. Εντάξει, στην πραγματικότητα κανείς δεν θυμάται Χριστό γιατί, με την αλήθεια, εδώ η μνήμη δε συμφέρει καθόλου. Όπως και να 'χει, το τελικό αποτέλεσμα της οικονομολογικής συσκότισης, δηλαδή η ανάδυση του ελληνικού εθνικοσοσιαλισμού που μεταμφιέστηκε σε «ταξικό Όχι», περιγράφεται στο «Έθνη Κράτη, Καπιταλιστική Κρίση και τα ΑΤΜ που περίσσεψαν από τον Δεκέμβρη», *antifa* # 47, 7/2015. Δυστυχώς πρόκειται για το τεύχος Ιουλίου, που παραδοσιακά δεν το διαβάζει κανένας, αλλά ποτέ δεν είναι αργά.

2. T. Mun, *England's Treasure by Forraign Trade*, 1609. Αυτό το απόσπασμα, μαζί με άλλα σχετικά, βρίσκεται στο Isaak Ilych Rubin, *Ιστορία Οικονομικών Θεωριών*, Κριτική, 1994. Για την πρώτη μας επαφή με το ζήτημα, δες «Μερκαντιλισμός, 16ος Αιώνας και άλλοι Ξεπερασμένοι Αρχαϊσμοί», *antifa* # 35, 3/2013.

3. Οι οποίες γνώμες, σημειωτέον, θα έπρεπε να είναι κτήμα όλων, γιατί τις πουλάγαμε μόλις ενάμισι ευρώ στα περίπτερα των Εξαρχείων και μετά τις βάζαμε τζάμπα στο ίντερνετ. Από τα πολλά, ας δει κανείς το «Ο Ντόναλντ Τραμπ δεν είναι Τρελλός ή Αλλιώς μια Σύντομη Ιστορία του Κόσμου», *antifa* #55, 3/2017. Εδώ συζητάμε την μοναδική πραγματική καινοτομία της οικονομικής επιστήμης μετά το 1609, δηλαδή την κείνσιανή τομή και πώς αυτή χρησιμοποιήθηκε για να κατασκευαστεί ο μεταπολεμικός κόσμος. Χρησιμοποιούμε το αποτέλεσμα για να αποδείξουμε ότι η «παγκοσμιοποίηση» ήταν μια ιστορία που τελείωσε το 1972 και ότι οι «Έλληνες αριστεροί είναι στην πραγματικότητα εθνικοσοσιαλιστές (απόδειξη που, αφότου συνεργάστηκαν αρμονικά με τη «δεξιά» για να επιβάλουν γενική απαγόρευση κυκλοφορίας, περιττεύει).

4. Ο Isaak Rubin ήταν ιστορικός και οικονομολόγος που διαμόρφωσε τις απόψεις του κατά τη διάρκεια της οκτωβριανής επανάστασης. Εκκαθαρίστηκε σταλινικώς γιατί αρνούνταν να δεχθεί ότι μπορεί να υπάρξει κομμουνιστικό καθεστώς που χρησιμοποιεί νόμισμα. Εκτός που μας θυμίζει ότι οι καλές ιδέες μπορεί να έχουν σοβαρές επιπτώσεις, ο Rubin άφησε ένα βιβλίο στην κυριολεξία πολύτιμο για τους καιρούς μας (το βιβλίο της υποσημείωσης 2).

5. Ο υπουργός μας πιθανόν να εννοεί τα συναλλαγματικά αποθέματα. Αν καταλαβαίνετε τι εννοεί, πείτε μας κι εμάς, περιμένει κρυφό βραβείο.

6. Όλα αυτά σε ένα κείμενο που διεκδικεί βραβείο άσχετου τίτλου: Χρήστος Σταϊκούρας, «Χορήγηση Ρευστότητας σε Επιχειρήσεις που Επλήγησαν από τον Κορωνοϊό», *Καθημερινή*, 16/3/2020. Κι όποια αντέξει.

7. Για τους μαραθώνιους τα έχουμε πει στο «Κάτι καλές ιδέες των αφεντικών που θα έπρεπε να τις έχουμε πάρει χαμπάρι, Μέρος Α».

8. Πώς μπορεί η «ψηφιακή επανάσταση» να συνεισφέρει σε πολιτικές μείωσης των εισαγωγών; Και αυτό θα πρέπει να το σκεφτείτε μόνες σας.

9. Εδώ έχουμε αναφερθεί και παλιότερα. Δες «Ο Συνδυασμός Σακούλας, Χελώνας και Παγκοσμιοποιημένου Καπιταλισμού (μέρος 1ο και μέρος 2ο) στο *antifascripta.net*>αρχική>παλιότερα ηλεκτρονικά speaking!

10. Δες για παράδειγμα Θάνας Βερέμης & Mark Mazower, «Η Ελληνική Οικονομία (1922-1941)», στο Θάνας Βερέμης (επ.), *Ο Μεταξάς και η Εποχή του*, Ευρασία, 2009, σελ. 81-82.

11. Μάθαμε να αγνοούμε το ιδιώνυμο και να αναγνωρίζουμε τον ελληνικό μεσοπόλεμο ως «δημοκρατικούς καιρούς» χάρη σε εντατικές αριστερές προσπάθειες της μεταπολίτευσης: δες Άλκη Ρήγος, *Η Β' Ελληνική Δημοκρατία 1924-1935: Κοινωνικές Διαστάσεις της Πολιτικής Σκηνής*, Θεμέλιο, 1999. Πρόλογος, προφανώς, από τον Νίκο Σβορώνο.

12. Για την οικονομική λειτουργία του νεογέννητου ΙΚΑ σε καιρούς προετοιμασίας για πόλεμο (δηλαδή το 1936), δες «Το Κράτος που Όλοι Αγαπήσαμε: Η Γέννηση, ο Θρίαμβος και η Πτώση του "Κοινωνικού Κράτους"», *antifa* #50, 2/2016.